DENEME_5_COZUMLER

ÇÖZÜMLER

1. Çözüm: Sözcükte anlam (terim anlam) — “Tepkime” kimya biliminde maddelerin etkileşimini anlatan bir terimdir ve çözelti bağlamında bu anlamdadır. “Kırılma” ve “patlama” da terim olabilen sözcüklerdir, ancak bu cümlelerde mecaz anlamda kullanılmıştır.

Cevap: A

2. Çözüm: Sözcükte anlam (duyu aktarması) — “Tatlı” tatma duyusuyla ilgili bir sözcüktür; işitme duyusuyla algılanan “ezgi”yi nitelemek için kullanılmıştır. Öteki cümlelerde “sıcak, ekşi, boğuk, soluk” sözcükleri kendi duyu alanlarındaki kavramları nitelemektedir.

Cevap: A

3. Çözüm: Sözcükte anlam (çok anlamlılık) — Rafların kapladığı alandan söz edilen cümlede “tutmak” yer kaplamak anlamındadır. Diğer cümlelerde sırasıyla yerine getirmek, başlamak, desteklemek ve elle kavramak anlamlarında kullanılmıştır.

Cevap: C

4. Çözüm: Cümlede anlam (örtülü anlam) — “Yine” sözcüğü, köprünün daha önce de sular altında kaldığını sezdirir. Diğer cümlelerde bir durumun tekrarlandığını gösteren bir ifade yoktur.

Cevap: D

5. Çözüm: Cümlede anlam (amaç-sonuç) — Müzenin saatini uzatmasının amacı sergiyi daha çok kişinin görmesidir. Sınavla ilgili cümlede de “diye” geçer ama orada neden bildirir.

Cevap: D

6. Çözüm: Cümlede anlam (olasılık-tahmin) — “Dönmüş olmalı” ifadesindeki “-malı” burada gereklilik değil, tahmin bildirir. Yola çıkmakla ilgili cümlede “-malı” gereklilik anlatır. Okuma sökmekle ve sorunu çözmekle ilgili cümlelerdeki “-ebil” ise yeterlilik bildirir.

Cevap: B

7. Çözüm: Cümlede anlam (ön yargı) — Kitap okunmadan onun kötü olacağı yargısına varılmıştır; bu, peşin hükümle yani ön yargıyla konuşmaktır. Öteki cümlelerdeki değerlendirmeler kitabın okunmasına dayanmaktadır.

Cevap: D

8. Çözüm: Paragrafta ana düşünce — Parçanın son cümlesi, belli bir noktadan sonra seçenek çokluğunun yorduğunu ve doyumu azalttığını söyleyerek ana düşünceyi verir. “Her zaman daha isabetli” gibi genellemeler ve özgürlük tanımı parçada yoktur.

Cevap: A

9. Çözüm: Paragrafta ana düşünce — Parça önce yapay ışığın gökyüzünü örttüğünü, ardından böcek, kaplumbağa ve kuşlara verdiği zararı anlatır ve basit önlemlerle sorunun hafifletilebileceğini söyler. Ana düşünce, ışık kirliliğinin çok yönlü ama önlenebilir bir sorun olduğudur.

Cevap: D

10. Çözüm: Paragraftan çıkarım (ulaşılamayan) — Parçada belgelerin madenî paraya dönüştürülmeden dolaşmaya başladığı söylenir, ama madenî paranın kullanımdan tamamen kalktığına ilişkin bir bilgi yoktur. Taşıma güçlüğü, güvenle değer ilişkisi, karşılıksız belgenin değer kaybı ve başlangıçtaki çevrilebilirlik parçada açıkça yer alır.

Cevap: D

11. Çözüm: Paragrafta düşünceyi geliştirme yolları — Koloni bir organizmaya benzetilmiş, çay kaşığı ve kilogram gibi sayısal veriler verilmiş, tek arının ürettiği bal kovanınkiyle karşılaştırılmış, gözlemlenen deney de örnek olarak anlatılmıştır. Ancak bir uzmanın sözüne başvurulmadığı için tanık gösterme yoktur.

Cevap: E

12. Çözüm: Paragrafta ana düşünce — Parçada meslek dilinin meslektaşlar arasında işi hızlandırdığı, ama sıradan insana yöneldiğinde bir duvara dönüştüğü anlatılmış; son cümlede bu dilin değerinin kiminle konuşulduğuna bağlı olduğu vurgulanmıştır. Öteki yargılar parçada dile getirilmemiştir.

Cevap: E

13. Çözüm: Paragrafta değinilmeyen — Parçada kanalların havayı ve suyu köklere ulaştırmasından, yaprakları derine taşımalarından, toprağı zenginleştirmelerinden ve kimyasalların sayılarını düşürmesinden söz edilir. Başka canlılara besin olmalarına ise değinilmez.

Cevap: A

14. Çözüm: Paragraf tamamlama — Parça iki ucun da kayba yol açtığını anlatıyor. Bu yüzden sona, iki uç arasında kaybı en aza indiren bir denge kurulması gerektiğini söyleyen cümle gelmelidir. Anlamı her koşulda öne çıkaran cümle, parçanın eleştirdiği tutumu savunduğu için uygun değildir.

Cevap: D

15. Çözüm: Paragraf tamamlama — Parça, kuralın şairi alışkanlıklarının dışına ittiğini, sınırsızlığın ise bildik yola yönelttiğini söyler; "Demek ki" ile varılacak sonuç, sınırlamaların yaratıcılığı besleyebileceğidir. Öteki seçenekler parçada tartışılmayan yargılar içerir.

Cevap: A

16. Çözüm: Paragrafta numaralanmış cümlelerin değerlendirilmesi — V. cümlede yönetmenlerin kendi seslerini ve ekibi filme katması, seçimleri seyirciden gizlememe anlayışına uygun bir uygulamadır; IV. cümledeki görüşe ters düşmez, onu örnekler. Öteki açıklamalar ilgili cümlelerin işlevini doğru vermektedir.

Cevap: E

17. Çözüm: Paragrafta ana düşünce — Ceket örneği, bütün ölçülerde ortalamaya uyan bir bireyin bulunmadığını göstermek için verilmiştir; son cümle de ortalamanın topluluğu özetlediğini ama bireyleri tanımlamada yanıltığını belirtir. Öteki yargılar parçada savunulmamaktadır.

Cevap: B

18. Çözüm: Uzun metinde değinilmeyen — Metin can sıkıntısından kaçıldığını, bunun zihnin hoşnutsuzluğunu gösterdiğini, zihni içe döndürerek yaratıcılığı beslediğini ve cihazların bu boşluğu doldurduğunu söyler. İş verimine etkisinden hiç söz etmez.

Cevap: A

19. Çözüm: Uzun metinde ana düşünce — Metin, can sıkıntısının zihni yaratıcı düşünceye yönelttiğini, cihazların bu fırsatı ortadan kaldırdığını anlatır ve sıkılmaya izin vermeyi yeniden öğrenmemiz gerektiğiyle sonuçlanır. Görüşün psikologların yalnızca bir bölümüne ait olduğu belirtildiği için "tümüyle olumlu" yargısı yanlıştır.

Cevap: A

20. Çözüm: Yapı bilgisi (birleşik eylemler) — "Bakakaldı" iki eylemin belli bir kurala göre birleşmesiyle oluşmuş kurallı birleşik eylemdir (bak-a-kal-); ad soylu bir sözcük ve yardımcı eylem içermez. "Teşekkür etti, hasta oldu, iptal etti, mutlu kıldı" ise ad soylu sözcüklerin "et-, ol-, kıl-" yardımcı eylemleriyle birleşmesinden oluşmuştur.

Cevap: C

21. Çözüm: Ses bilgisi — "Sula-" fiili "-yor" ekini alınca sondaki "a" daralıp "u"ya dönüşür ve "suluyor" olur. "Yürüyor" ve "yürüyerek" sözcüklerinde kök zaten dar ünlüyle biter, "gidiyor" ve "ediyor"da ise yumuşama vardır, daralma yoktur.

Cevap: C

DENEME_5_COZUMLER

22. Çözüm: Ses bilgisi — “Kitapçı, sokakta, açtı, parkta” sözcüklerinde sert ünsüzden sonra gelen ekin ilk ünsüzü sertleşmiştir. Yaşlı ağaçların gölgesinden söz eden cümlede bu ses olayına uğramış bir sözcük yoktur.

Cevap: B

23. Çözüm: Yazım kuralları — Saat 21.15’i biçiminde doğru yazılmıştır. Diğer cümlelerdeki yanlışların doğru yazımları “birçok”, “herkes”, “sen de” ve “yalnız” olmalıdır.

Cevap: E

24. Çözüm: Yazım kuralları — Sıfat yapan “-ki” eki bitişik yazılır, doğrusu “yarınki”dir. Belirli tarihteki gün adı büyük harfle yazılır, kurum adına gelen ek kesmeyle ayrılmaz, “hiçbir” bitişik, “her şey” ayrı yazılır.

Cevap: A

25. Çözüm: Sözcük türleri (bağlaç-edat) — Selin ile Kerem’den söz eden cümlede “ile” yerine “ve” getirilebildiği ve iki özneyi bağladığı için bağlaçtır. Diğer cümlelerde araç, birliktelik ya da durum bildiren edattır.

Cevap: A

26. Çözüm: Sözcük türleri (sıfat-zarf) — “Büyük” sözcüğü “harfler” adını nitelediği için sıfattır. “Sıkı, yavaş, geç, kolay” sözcükleri ise eylemlerin nasıl ya da ne zaman yapıldığını bildirdiği için zarftır.

Cevap: E

27. Çözüm: Anlatım bozukluğu — “Birbirlerini” sözcüğü zaten karşılıklılık anlamı taşıdığından “karşılıklı olarak” ifadesi gereksizdir ve anlatımı bozar. Diğer cümlelerde yapı ve anlam bakımından bir bozukluk yoktur.

Cevap: E

28. Çözüm: Sözel mantık — Rıfat ile Tülin birlikte seçilirse Yavuz da seçilmek zorundadır; kalan tek yere kıdemi 10 yıl ve üzerinde olan iki kişi sığmaz. Bu yüzden Rıfat’ın bulunduğu komisyonda Tülin yer alamaz ve Mali İşler birimini Selim temsil etmek zorundadır.

Cevap: B

29. Çözüm: Sözel mantık — Rıfat ile Tülin seçilirse Yavuz da seçilir; üçünün de kıdemi 10 yılın altında olduğundan kalan tek yerle “tam iki kıdemli üye” koşulu sağlanamaz. Öteki ikililer için uygun komisyonlar vardır: Pınar, Rıfat, Selim, Yavuz; Pınar, Selim, Tülin, Yavuz; Pınar, Tülin, Vildan, Yavuz; Rıfat, Selim, Ufuk, Vildan.

Cevap: B

30. Çözüm: Sözel mantık — Kıdemli üç kişiden tam ikisi seçilir. Selim ile Vildan seçilirse Hukuk biriminden Rıfat zorunludur; dördüncü üye Ufuk olursa toplam 15 + 11 + 6 + 9 = 41 yıl olur. Pınar’ın bulunduğu komisyonlarda Ufuk yer alamadığından toplam en çok 36 yılda kalır; dolayısıyla en büyük değer 41’dir.

Cevap: C

31. Çözüm: EBOB–EKOK (sayı çiftleri) — a = 12x ve b = 12y (x ile y aralarında asal) yazılırsa $12xy = 360$ ve $xy = 30$ olur. Aralarında asal çarpan çiftleri (1, 30), (2, 15), (3, 10) ve (5, 6)’dır; toplam en küçük $12 \cdot (5 + 6) = 132$ olur.

Cevap: C

32. Çözüm: Bölünebilme (asal çarpanlar ve tam kare) — $540 = 2^2 \cdot 3^3 \cdot 5$ olduğundan bütün üslerin çift olması için n en az $3 \cdot 5 = 15$ olmalıdır. Bu durumda $540 \cdot 15 = 2^2 \cdot 3^4 \cdot 5^2$ ve karekökü $2 \cdot 9 \cdot 5 = 90$’dır.

Cevap: D

33. Çözüm: Ondalık sayılar (devirli ondalık açılım) — $0{,}58\overline{3} = \frac{583-58}{900} = \frac{525}{900} = \frac{7}{12}$ olur. 7 ile 12 aralarında asal olduğundan $a+b = 7+12 = 19$'dur.

Cevap: D

34. Çözüm: EBOB-EKOK — Bilye sayısı EKOK(6, 8, 10) = 120 olduğundan $120k+4$ biçimindedir: 124, 244, 364, ... Bunlardan 7'ye tam bölünen ilk sayı $364 = 7 \cdot 52$'dir.

Cevap: E

35. Çözüm: Köklü sayılar — Eşleniklerle çarpınca $\frac{1}{\sqrt{3}-\sqrt{2}} = \sqrt{3}+\sqrt{2}$ ve $\frac{2}{\sqrt{3}+1} = \sqrt{3}-1$ olur; ayrıca $\sqrt{5-2\sqrt{6}} = \sqrt{3}-\sqrt{2}$'dir. Toplam $\sqrt{3}+1$'dir.

Cevap: D

36. Çözüm: Çarpanlara ayırma ve özdeşlikler (küpler toplamı) — $x^3+y^3 = (x+y)^3 - 3xy(x+y)$ özdeşliğinden $133 = 343 - 21xy$ yazılır. $21xy = 210$ ve $xy = 10$ bulunur.

Cevap: C

37. Çözüm: Rasyonel sayılar (iç içe kesir) — Birinci kesir $\frac{3}{2+\frac{2}{3}} = \frac{9}{8}$, ikinci kesir $\frac{1}{3-\frac{4}{3}} = \frac{3}{5}$'tir. Doğru cevap $\frac{9}{8} - \frac{3}{5} = \frac{21}{40}$'tır.

Cevap: B

38. Çözüm: Çarpanlara ayırma (iç içe kesir) — İlk kesir $\frac{x^2-4}{x} \cdot \frac{x}{x+2} = x-2$ olur. $x^3+8 = (x+2)(x^2-2x+4)$ olduğundan ikinci kesir $x+2$'ye eşittir; toplam $2x$'tir.

Cevap: A

39. Çözüm: Basit eşitsizlikler (sayı doğrusunda sayılar) — Şekle göre $-1 < a < 0$, $0 < b < 1$ ve $1 < c < 2$'dir. $a \cdot b$ çarpımı -1 ile 0 arasında, c ise 1'den büyük olduğundan $a \cdot b + c$ her zaman pozitiftir. Öteki eşitsizlikler sayıların aralık içindeki yerine göre doğru da yanlış da olabilir.

Cevap: A

40. Çözüm: Denklem kurma (hesap paylaşma) — Grupta n kişi olsun; kişi başına düşen tutar $225 - 45 = 180$ TL'dir. $180n = 225(n-2)$ eşitliğinden n = 10 bulunur. Hesap $10 \cdot 180 = 1800$ TL'dir.

Cevap: D

41. Çözüm: Oran-orantı (kâr paylaşımı) — Çarpımlar 60000, 72000 ve 72000 olup 5, 6 ve 6 ile orantılıdır. Kâr $5+6+6 = 17$ eşit paya bölünür; bir pay $68000 : 17 = 4000$ TL'dir. Birinci ortak $5 \cdot 4000 = 20000$ TL alır.

Cevap: C

42. Çözüm: Denklem kurma — Raf sayısı r ise $18r + 30 = 24(r-3) + 6$ denkleminden $r = 16$ bulunur. Doğru cevap $18 \cdot 16 + 30 = 318$ 'dir.

Cevap: E

43. Çözüm: Yaş problemleri (karesel ilişki) — Kızın yaşı k ise $k^2 + 9 = 3(k+9)$ eşitliğinden $k^2 - 3k - 18 = 0$ ve $k = 6$ bulunur; anne 36 yaşındadır. t yıl önce $36 - t = 7(6-t)$ olduğundan $t = 1$'dir; o sırada anne 35 yaşındaydı.

Cevap: B

44. Çözüm: Havuz problemleri (yarısında kapatılan musluk) — B musluğu havuzu b saatte doldursun. İlk yarı $\frac{1}{2} : \left(\frac{1}{6} + \frac{1}{b}\right) = \frac{3b}{b+6}$ saatte, ikinci yarı $\frac{b}{2}$ saatte dolar. $\frac{3b}{b+6} + \frac{b}{2} = 8$ eşitliği düzenlenirse $b^2 - 4b - 96 = 0$, yani $(b-12)(b+8) = 0$ bulunur; b = 12'dir.

Cevap: A

45. Çözüm: Karışım problemleri (ardışık seyreltme) — Her işlemde karışımın $\frac{15}{60} = \frac{1}{4}$'ü alındığından alkol miktarı $\frac{3}{4}$'üne iner, toplam hacim ise 60 litre kalır. Alkol oranı $80 \cdot \frac{3}{4} \cdot \frac{3}{4} = 45$ olur.

Cevap: C

DENEME_5_COZUMLER

46. Çözüm: Hareket problemleri — İlk karşılaşma $\frac{360}{125} = 2{,}88$ saat sonra A'dan 288 km uzakta olur. Otomobil 3,6 saatte B'ye vardığında kamyon B'den 90 km uzaktadır; 75 km/sa hız farkıyla 1,2 saatte yetişir ve bu sırada kamyon B'den 120 km, yani A'dan 240 km uzaktadır. Aradaki uzaklık 48 km'dir.

Cevap: E

47. Çözüm: İşçi problemleri (iki tür makine) — Büyük makinenin saatlik işi b, küçüğünki k olsun: $b + 2k = \frac{1}{15}$ ve $2b + k = \frac{1}{12}$. Taraf tarafa toplanırsa $b + k = \frac{1}{20}$, buradan $b = \frac{1}{30}$ ve $k = \frac{1}{60}$ bulunur. Bir küçük makine 10 saatte işin $\frac{1}{6}$'sını yaptığından en az 6 küçük makine gerekir.

Cevap: C

48. Çözüm: Yaş problemleri (yaş oranı) — Yaşlar 3k ve 5k olsun. $\frac{3k+8}{5k+8} = \frac{5}{7}$ eşitliğinden k = 4 bulunur; Ali 12, Burak 20 yaşındadır. t yıl önce $20 - t = 3(12 - t)$ olduğundan t = 8'dir.

Cevap: D

49. Çözüm: Karışım problemleri (kaplar arası aktarma) — A'dan alınan 100 gramda 10 gram tuz vardır; B kabında $80 + 10 = 90$ gram tuz ve 300 gram karışım oluşur, oran %30'dur. B'den alınan 100 gramda 30 gram tuz bulunur. A kabında $10 + 30 = 40$ gram tuz ve 200 gram karışım olur; oran %20'dir.

Cevap: C

50. Çözüm: Grafik yorumlu problemler (daire grafiği) — Mart ayındaki toplam gider 360 birim alınırsa personel gideri 120 birimden 180 birime çıkar ve toplam gider 420 birim olur. Kira gideri 70 birim kaldığından yeni açı $\frac{70}{420} \cdot 360 = 60$ derecedir.

Cevap: C

51. Çözüm: Tablo yorumlu problemler (kademeli tarife) — İlk 10 metreküp 80 TL, ikinci 10 metreküp 120 TL tutar. Ocakta $164 - 80 = 84$ TL ikinci kademeden 7 metreküp eder; tüketim 17 metreküptür. Şubatta $362 - 200 = 162$ TL üçüncü kademeden 9 metreküp eder; tüketim 29 metreküp olup fark 12 metreküptür.

Cevap: E

52. Çözüm: Karışım problemleri — Karışımda $18 + 16 = 34$ gram altın vardır ve oran %68'dir. Alınan 10 gramda 6,8 gram altın bulunduğundan geriye 27,2 gram altın kalır; 10 gram saf altın eklenince 50 gramda 37,2 gram altın olur. Oran %74,4'tür.

Cevap: E

53. Çözüm: Fonksiyonlar — $2x - 1 = t$ denirse $f(t) = 2t + 5$ olur. $g(3) = 8$ ve $f(8) = 21$; $f^{-1}(15)$ için $2t + 5 = 15$ ve $t = 5$ bulunur. Toplam 26'dır.

Cevap: B

54. Çözüm: Sayısal mantık (puan tablosu) — İç, orta ve dış bölge isabetleri a, b ve c olsun: $a + b + c = 6$ ve $11a + 7b + 3c = 50$. İkinci eşitlikten birincinin 3 katı çıkarılırsa $8a + 4b = 32$, yani $2a + b = 8$ bulunur. Her bölgeye en az bir isabet olduğundan yalnızca a = 3, b = 2, c = 1 uygundur.

Cevap: C

55. Çözüm: Sayısal mantık (tablo) — Birinci satırdan boş kutu $18 - 11 = 7$, ikinci sütundan üçüncü satırdaki boş kutu $16 - 7 - 5 = 4$ bulunur. Üçüncü satırda $2 + 4 + x = 14$ olduğundan $x = 8$'dir.

Cevap: B

56. Çözüm: Sayısal mantık (kareli zeminde şekil örüntüsü) — n. adımda yükseklikleri 1'den n'ye kadar olan ikişer sütun boyanır; boyalı kare sayısı $2(1+2+\cdots+n)=n(n+1)$, bölgenin çevresi ise $2(2n+n)=6n$ birimdir. $n(n+1)=4\cdot 6n$ eşitliğinden $n=23$ bulunur; doğru cevap 23. adımdır.

Cevap: E

57. Çözüm: Geometri (düzgün beşgen ve kare) — Düzgün beşgenin bir iç açısı 108°, karenin bir iç açısı 90° olduğundan $m(\widehat{EAG})=108^\circ-90^\circ=18^\circ$'dir. |AE| = |AG| olduğundan AEG üçgeni ikizkenardır ve $x=\frac{180^\circ-18^\circ}{2}=81^\circ$ bulunur.

Cevap: E

58. Çözüm: Geometri (prizma açınımı) — Şeritteki dört yüzün yükseklikleri sırasıyla 3, b, 3 ve b cm'dir; $3+b+3+b=20$ olduğundan b = 7 cm'dir. Prizmanın ayrıtları 8 cm, 7 cm ve 3 cm olup hacmi $8\cdot 7\cdot 3=168$ santimetreküptür.

Cevap: B

59. Çözüm: Geometri (çember) — Kuvvet bağıntısından $|PT|^2=4\cdot 16=64$, $|PT|=8$ cm; H kirişin orta noktası olduğundan yarıçap $\sqrt{6^2+8^2}=10$ cm'dir. $[OT]\perp[PT]$ olduğundan doğru cevap $\frac{8\cdot 10}{2}=40\ \text{cm}^2$'dir.

Cevap: D

60. Çözüm: Geometri (paralel doğrular ve kesenler) — B ve C noktalarından d_1'e paralel doğrular çizilir. B'deki 80°'lik açının 30°'si A'daki açının iç ters açısıdır; kalan 50°, C'deki açının bir parçasının iç ters açısıdır. C'deki açının öteki parçası D'deki 25°'lik açının iç ters açısıdır. Buna göre $x=50^\circ+25^\circ=75^\circ$'dir.

Cevap: A

61. Çözüm: İslamiyet öncesi Türk tarihi – Orhun Yazıtları — Orhun Yazıtları Kutluk Devleti döneminde dikilmiş; Kül Tigin ve Bilge Kağan yazıtlarını Yollug Tigin yazmıştır. Yazıtlarda Uygur alfabesi değil, 38 harfli Kök Türk (Orhun) alfabesi kullanılmıştır.

Cevap: B

62. Çözüm: İlk Türk-İslam devletleri — Gazneli Mahmut, Hindistan seferleriyle İslamiyet'in bu bölgede yayılmasını sağlamış ve sultan unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı olmuştur. 1040 Dandanakan Savaşı'nda Selçuklulara yenilen hükümdar ise oğlu Mesud'dur.

Cevap: B

63. Çözüm: İlk Türk-İslam devletleri — Karahanlılar, Satuk Buğra Han döneminde İslamiyet'i devlet dini olarak kabul eden ilk Türk devletidir ve Türkçeyi resmî dil olarak kullanmıştır. Malazgirt Savaşı ise 1071'de Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans arasında yapılmıştır.

Cevap: E

64. Çözüm: Osmanlı kuruluş ve yükselme dönemi siyasi tarihi – Kanuni döneminde alınan yerler — Bağdat, 1534'teki Irakeyn Seferi'yle Memlüklerden değil Safevilerden alınmıştır; Memlük Devleti'ne daha önce Yavuz Sultan Selim son vermiştir. Belgrad Macarlardan, Rodos ve Trablusgarp Saint Jean Şövalyelerinden, Sakız Adası ise Cenevizlilerden alınmıştır.

Cevap: C

65. Çözüm: Osmanlı kuruluş ve yükselme dönemi siyasi tarihi — Otlukbeli Savaşı 1473'te, Kırım'ın Osmanlı hâkimiyetine alınması 1475'te Fatih döneminde gerçekleşmiştir. Mısır'ın fethi ve halifeliğin Osmanlı'ya geçmesi ise 1517'de Yavuz Sultan Selim dönemindedir.

Cevap: C

66. Çözüm: Osmanlı kuruluş ve yükselme dönemi siyasi tarihi — İskan politikası ile bölgenin Türkleştirilmesi ve İslamlaştırılması, Anadolu'daki göçebe nüfus kaynaklı sorunların azaltılması ve fethedilen yerlerde kalıcılığın sağlan-

DENEME_5_COZUMLER

ması amaçlanmıştır. Üç durum da bu politikanın amaçlarıdır.

Cevap: E

67. Çözüm: Osmanlı kuruluş ve yükselme dönemi siyasi tarihi — Orhan Bey döneminde İznik'te ilk Osmanlı medresesi açılmış ve Çimpe Kalesi'nin alınmasıyla Rumeli'ye geçilmiştir. Yeniçeri Ocağı ise I. Murat döneminde kurulmuştur.

Cevap: C

68. Çözüm: Osmanlı kültür ve medeniyeti – derbent teşkilatı — Derbent teşkilatında yol güvenliği gibi bir kamu hizmeti yöre halkına gördürülmüş, karşılığında maaş ödenmemiş; bunun yerine bazı vergilerden bağışıklık tanınmıştır.

Cevap: B

69. Çözüm: Osmanlı kültür ve medeniyeti — Metinde gayrimüslimlerin devlet yönetiminde üst görevlere gelmesiyle ilgili bir bilgi yoktur. Dine göre örgütlenme, özerklik, dinî liderlerin aracılığı ve farklı inançların bir arada yaşaması ise metinden çıkarılabilir.

Cevap: C

70. Çözüm: Osmanlı kültür ve medeniyeti — Metinde dirlik sahiplerinin vergi gelirine sahip olduğu belirtilmiştir; bu gelirin tamamının merkeze gönderildiğine dair bir bilgi yoktur. Derecelendirme, devlet mülkiyeti, görev şartı ve mirasla geçmemesi ise metinden çıkarılabilir.

Cevap: C

71. Çözüm: Osmanlı 17-18. yüzyıl – Prut Antlaşması — Prut Antlaşması'yla Rusya, 1700 İstanbul Antlaşması'yla elde ettiği Azak Kalesi'ni geri vermiş ve İstanbul'da sürekli elçi bulundurma hakkını yitirmiştir. Rusya'ya Karadeniz'de donanma bulundurma hakkı tanınmamış, tersine Karadeniz'le bağlantısı kesilmiştir.

Cevap: E

72. Çözüm: Osmanlı 17-18. yüzyıl – Bucaş Antlaşması — 1672'de Lehistan'la imzalanan Bucaş Antlaşması'yla Podolya Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır. Bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin batıda toprak kazandığı son antlaşma olarak kabul edilir.

Cevap: D

73. Çözüm: Osmanlı 17-18. yüzyıl – Kasr-ı Şirin Antlaşması — Kasr-ı Şirin Antlaşması ile belirlenen sınır, bugünkü Türkiye-İran sınırının temelini oluşturmuş ve Bağdat Osmanlı'da kalmıştır. Safevilerle ilk resmî antlaşma Amasya (1555), doğuda en geniş sınırlara ulaşılan antlaşma ise Ferhat Paşa (1590) Antlaşması'dır.

Cevap: D

74. Çözüm: Osmanlı 19. yüzyıl — Tanzimat Fermanı ile padişah kendi yetkilerini kanunlarla sınırlamayı ilk kez kabul etmiş, kanun önünde eşitlik ilkesi benimsenmiştir. Halkın seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetime katılması ise 1876'da ilan edilen I. Meşrutiyet ile gerçekleşmiştir.

Cevap: C

75. Çözüm: Osmanlı 19. yüzyıl – Balta Limanı Ticaret Antlaşması — Tekel uygulamasının kalkması ve yabancı tüccarın yerli tüccardan daha elverişli koşullarda ticaret yapması, Avrupa mallarının Osmanlı pazarına rahatça girmesine yol açmış; yerli üretim bu rekabet karşısında gerilemiştir.

Cevap: E

76. Çözüm: Osmanlı 19. yüzyıl – II. Abdülhamit döneminde toprak kayıpları — Mısır 1882'de İtalya tarafından değil, İngiltere tarafından işgal edilmiştir. Tunus 1881'de Fransa tarafından işgal edilmiş, Teselya 1881'de Yunanistan'a bırakılmış, Doğu Rumeli 1885'te Bulgaristan'a katılmış, Girit de 1897 savaşının ardından özerk duruma gelmiştir.

Cevap: B

77. Çözüm: 20. yüzyıl başında Osmanlı Devleti – Almanya'nın Osmanlı Devleti'nden beklentileri — Almanya, halifenin dinî gücünden ve Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanmayı, yeni cepheler açtırarak kendi cephelerindeki baskıyı azaltmayı amaçlamıştır. Osmanlı Devleti'nin bu dönemde gelişmiş bir ağır sanayisi bulunmamaktadır.

Cevap: D

78. Çözüm: 20. yüzyıl başında Osmanlı Devleti – Reval Görüşmesi — Reval Görüşmesi'nin ardından Makedonya'nın elden çıkacağı kaygısına kapılan İttihat ve Terakki mensubu subaylar harekete geçmiş, baskılar karşısında II. Abdülhamit Temmuz 1908'de Kanun-i Esasi'yi yeniden yürürlüğe koymuştur.

Cevap: B

79. Çözüm: 20. yüzyıl başında Osmanlı Devleti — I. Balkan Savaşı'ndan sonra topraklar paylaşılamayınca Sırbistan, Yunanistan, Karadağ ve Romanya Bulgaristan'a savaş açmıştır. Bulgaristan'ın bu savaşla meşgul olmasından yararlanan Osmanlı Devleti Edirne'yi geri almıştır.

Cevap: A

80. Çözüm: Millî Mücadele hazırlık dönemi – Amasya Görüşmeleri — Amasya Görüşmeleri, İstanbul Hükümeti ile Temsil Heyeti arasındaki ilk resmî görüşmedir ve Temsil Heyeti'nin hukuken tanınması anlamına gelir. Mebusan Meclisi'nin İstanbul dışında toplanması kararlaştırılmış ancak bu karar uygulanmamış, meclis İstanbul'da toplanmıştır.

Cevap: D

81. Çözüm: Kurtuluş Savaşı – Lozan'da çözüme bağlanan bazı konular — Tabloda Türkiye ile Yunanistan arasındaki bütün sorunların çözüldüğünü gösteren bir bilgi yoktur; nitekim nüfus değişiminin uygulanması sonraki yıllarda iki ülke arasında anlaşmazlığa yol açmıştır. Diğer yargılar tablodaki satırlardan doğrudan çıkarılabilir.

Cevap: E

82. Çözüm: Kurtuluş Savaşı — Mudanya Ateşkes Antlaşması, 1922'deki Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi zaferinin ardından imzalanmıştır. Diğerleri 1921'deki Sakarya zaferinin sonuçlarıdır.

Cevap: E

83. Çözüm: Atatürk ilke ve inkılapları — Metinde eski harflerle basılmış eserlerin okunmasının yasaklandığına ilişkin bir bilgi yoktur. Yetişkinlerin de okula devamı, devletin zorunluluk getirmesi ve Mustafa Kemal'in genel başkanlığı ise metinden çıkarılabilir.

Cevap: A

84. Çözüm: Atatürk ilke ve inkılapları — Kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı 1934'te yapılan anayasa değişikliğiyle tanınmıştır. Resmî nikâh, tek eşlilik, mirasta eşitlik ve kadına boşanma hakkı Türk Medeni Kanunu ile getirilmiştir.

Cevap: A

85. Çözüm: Çağdaş Türk ve dünya tarihi — 1946 seçimleri açık oy, gizli sayım; 1950 seçimleri ise gizli oy, açık sayım esasına göre yapılmıştır. Demokrat Parti 1946'da değil, 14 Mayıs 1950 seçimleriyle iktidara gelmiştir.

Cevap: D

86. Çözüm: Çağdaş Türk ve dünya tarihi – Soğuk Savaş'ta Yumuşama dönemi — 1975'te Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonunda imzalanan Helsinki Nihai Senedi, iki blok arasındaki uzlaşma arayışının ürünü olup Yumuşama döneminin simgelerindendir. Diğer seçeneklerdeki gelişmeler bloklar arasındaki gerginliği artırmıştır.

Cevap: D

DENEME_5_COZUMLER

87. Çözüm: Çağdaş Türk ve dünya tarihi – Bağdat Paktı — Arap ülkelerinin çoğu pakta tepki göstermiş, kurucu üye Irak da 1958'deki darbeden sonra ayrılmıştır; dolayısıyla pakt Orta Doğu'da geniş bir birlik oluşturamamıştır. ABD üye olmamış, Türkiye'nin Arap ülkeleriyle ilişkileri de olumsuz etkilenmiştir.

Cevap: A

88. Çözüm: Nüfus (nüfus artışı) — Doğal artış (doğum-ölüm) K'de binde 12, L'de binde 8, M'de binde 13'tür; en yüksek M'dedir. Net göç eklendiğinde toplam artış K'de binde 7, L'de binde 10, M'de binde 7 olur; en yüksek L'dedir ve K ile M'nin toplam artış hızları eşittir.

Cevap: B

89. Çözüm: Nüfus (çalışan nüfusun sektörel dağılımı) — K ülkesinde çalışanların %55'i tarımda, L ülkesinde %70'i hizmet sektöründedir. Tarımın ağır bastığı ülkede kırsal nüfus oranı yüksek; gelir, kentleşme, yaşam süresi ve sanayi ürünü ihracatı ise gelişmiş ülkeye göre düşüktür.

Cevap: B

90. Çözüm: Nüfus (nüfusun yapısı) — Askerî birlikler, madencilik, büyük inşaat projeleri ve sanayi için gelen işçiler ağırlıklı olarak erkek olduğundan ilde erkek oranını artırır. Erkeklerin ilden göç etmesi ise erkek oranını düşürür.

Cevap: C

91. Çözüm: Nüfus (kentleşme) — Kent nüfusunun payı %30'dan %80'e çıkarken kır nüfusunun payı %70'ten %20'ye inmiştir. Toplam nüfus da arttığından kentte yaşayanların sayısı kesin olarak artmıştır. Kır nüfusunun sayısının azalıp azalmadığı ise toplam nüfus bilinmeden söylenemez.

Cevap: C

92. Çözüm: Nüfus (nüfus sayımları) — İlk genel nüfus sayımı 1927'de yapılmış, 1935'ten 1990'a kadar sayımlar beş yılda bir tekrarlanmıştır. Sokağa çıkma yasağı eski genel sayımlarda uygulanıyordu; 2007'de Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne geçilmesiyle bu uygulamaya gerek kalmamıştır.

Cevap: B

93. Çözüm: Bölgeler (Türkiye'nin bölümleri) — Cilo ve Sat dağlarındaki güncel buzullar, Zap Suyu vadisi ve aşırı engebe Hakkari Bölümü'nün belirgin özellikleridir.

Cevap: C

94. Çözüm: Bölgeler (bölge türleri) — Liman hinterlandı ve yayın alanı, bir merkezin sunduğu hizmetin ya da etkisinin ulaştığı alana göre belirlenen işlevsel bölgelerdir. Akdeniz ikliminin görüldüğü alan ise doğal bir özelliğin benzerliğine göre belirlenen şekilsel (formal) bölgedir.

Cevap: E

95. Çözüm: İklim (basınç merkezleri) — Sibirya termik yüksek basıncı kışın soğuk ve kuru, Basra termik alçak basıncı yazın sıcak ve kuru havaya yol açar. İzlanda basınç merkezi ise dinamik alçak basınçtır ve etkili olduğu kış döneminde ılık ve yağışlı hava getirir.

Cevap: C

96. Çözüm: İklim ve bitki örtüsü (bitki dağılışı) — Toroslar'ın denize bakan yamaçlarının daha fazla yağış alması ve İç Anadolu'da yağışın ağaç yetişmesine yetmemesi yağış farkıyla ilgilidir. Güneye bakan yamaçlarda orman sınırının yüksek olması ise bu yamaçların daha fazla güneş alıp daha sıcak olmasıyla (bakı etkisi) açıklanır.

Cevap: E

97. Çözüm: İklim (meltem rüzgârları) — Gündüz kara daha sıcak olduğundan alçak basınç alanı-

dır ve rüzgâr denizden karaya eser. Gece kara daha soğuk, yani yüksek basınç alanıdır. Günlük sıcaklık farkı karada 14 °C, denizde 2 °C olduğundan üçüncü yargı yanlıştır.

Cevap: B

98. Çözüm: İklim (yağışın oluşumu) — Akdeniz ikliminde kış yağışları, bu mevsimde bölgeye sokulan gezici alçak basınçların oluşturduğu cephelere bağlıdır; farklı sıcaklıktaki hava kütlelerinin karşılaşması cephesel yağışlara yol açar. Konveksiyonel yağışlar ilkbahar ve yaz başında iç kesimlerde görülür; Sibirya kökenli hava ise soğuk ve kurudur.

Cevap: A

99. Çözüm: İklim (iklim tipleri) — Yazın Akdeniz kıyıları sıcak ve kuru tropikal hava kütlelerinin ve yüksek basınç alanlarının etkisine girer; alçalıcı hava hareketleri yağışı engeller. Türkiye'ye Güneş ışınları hiçbir zaman dik açıyla gelmez.

Cevap: A

100. Çözüm: Tarım (ürünlerin dağılışı) — Muz, kışları çok ılık geçen Anamur ve Alanya gibi Akdeniz kıyılarında yetiştirilir; Ayvalık ise zeytinciliğiyle tanınır. Diğer eşleştirmeler doğrudur.

Cevap: B

101. Çözüm: Yer şekilleri ve toprak (toprak tipleri) — Akdeniz ikliminde kalker üzerinde oluşan kırmızı toprak terra rossa, çayır örtüsü altında oluşan humusça zengin koyu toprak çernozyom, akarsuların ova tabanlarında biriktirdiği ince malzemeden oluşan toprak ise alüvyal topraktır.

Cevap: D

102. Çözüm: Coğrafi konum (ortak saat ve yerel saat) — Bir boylamlık fark 4 dakikalık yerel saat farkı demektir. P merkezi 45° doğu meridyeninin 3° batısında olduğundan yerel saati 12 dakika geridir; fark en çok, 18° batıdaki K'dedir (72 dakika). K ile P arasında 15 boylam, yani 60 dakika fark vardır.

Cevap: C

103. Çözüm: Coğrafi konum (kara sınırları) — Türkiye'nin en uzun kara sınırı İran ile değil Suriye iledir. En kısa kara sınırı Nahçıvan (Azerbaycan) iledir ve Yunanistan sınırının büyük bölümünü Meriç Nehri çizer.

Cevap: D

104. Çözüm: Madenler (madenlerin işlendiği tesisler) — Karadeniz Bölgesi'nde çıkarılan bakır Samsun'daki izabe tesisinde, krom Antalya'daki ferrokrom tesisinde, bor ise Bandırma'daki boraks ve asit fabrikalarında işlenir.

Cevap: E

105. Çözüm: Ulaşım ve ticaret (limanların hinterlandı) — Bir limanın hinterlandını iç kesimlerle ulaşım bağlantısı belirler. Samsun, kıyı dağlarının alçaldığı ve akarsu vadileriyle yarıldığı Orta Karadeniz'de yer aldığından kara ve demir yoluyla iç bölgelere kolayca bağlanır.

Cevap: A

121. Çözüm: Arazi gözlemi · Yakın konum ve yön yorumlama — Antalya'daki K noktasının hemen kuzeyinde Isparta'daki L durağı bulunur. Konya'daki M daha içeride ve kuzeydoğuda kaldığından ilk durak değildir.

Cevap: B

122. Çözüm: Dış kuvvetler · Enlem ve süreç göstergesi — 39° kuzeyin üstündeki Erzurum ve Sivas noktalarının değerleri 19 ve 17'dir; daha yüksek değer Erzurum'daki M noktasıdır. Kayseri'nin puanı 15 olsa da enlemi daha düşüktür.

Cevap: C

123. Çözüm: Tarımda sulama · Yer seçimi ve eşik yorumlama — Şanlıurfa'daki M alanı hem belirtilen koordinat aralığındadır hem de 64 puanlıdır.

DENEME_5_COZUMLER

Gaziantep uygun koordinatlarda bulunmasına rağmen 55 puanla eşik değerin altındadır.

Cevap: D

124. Çözüm: Limanların konumu · Bölgesel rota kurgulama — Trabzon'daki N, Samsun'daki P ve Zonguldak'taki L noktaları Karadeniz kıyısında doğudan batıya bu sırayla yer alır. Samsun'u Trabzon'dan önce yazmak doğudan batıya rota koşulunu bozar.

Cevap: E

106. Çözüm: Yasama — Tatil veya ara verme sırasında Meclis, Cumhurbaşkanınca doğrudan ya da Meclis Başkanınca kendiliğinden veya üye tamsayısının beşte birinin yazılı istemi üzerine toplantıya çağrılır. Bu yetkinin yalnızca Meclis Başkanına ait olduğunu söyleyen ifade yanlıştır.

Cevap: D

107. Çözüm: İdare hukuku — Doğru cevap sebep ve amaç unsurlarıdır. İşleme dayanak gösterilen imar aykırılığı gerçekte bulunmadığından sebep unsuru, işlem kamu yararı yerine eleştiri yapan kişiyi cezalandırmak için yapıldığından amaç unsuru sakattır.

Cevap: D

108. Çözüm: İdare hukuku (kolluk) — Kamu düzeninin bozulmasını önlemeye yönelik üst araması önleyici niteliktedir ve idari kolluk faaliyetidir. Suç işlendikten sonra Cumhuriyet savcısının talimatıyla şüphelilerin yakalanması ve delillerin toplanması ise adli kolluk faaliyetidir; aynı personel her iki görevi de yürütebilir.

Cevap: E

109. Çözüm: İdare hukuku (düzenleyici işlemler) — Doğru cevap yalnız I'dir. Yönetmelik çıkarma yetkisi Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerine tanınmıştır. Hangi yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanacağı kanunda belirtilir; yönetmelikler idari işlem olduğundan yargısal denetimleri Anayasa Mahkemesince değil, idari yargıda yapılır.

Cevap: A

110. Çözüm: İdare hukuku (yetki devri ve imza devri) — İmza devrinde yetki devredilmiş olmaz; astın imzaladığı işlem hukuken imza yetkisini devreden makamın işlemi sayılır. Yetki devrinin kanuni dayanak gerektirmesi, devredenin yetkiyi kullanamaması ve devrin makama bağlı olması ile imza devrinde devredenin her zaman işlem yapabilmesi doğrudur.

Cevap: B

111. Çözüm: Hukukun temel kavramları — Doğru cevap vergi hukuku, ceza hukuku ve devletler genel hukukudur; üçü de kamu hukuku dalıdır. Ticaret hukuku, devletler özel hukuku, borçlar hukuku ve medeni hukuk ise özel hukuk dallarıdır.

Cevap: B

112. Çözüm: Hukukun temel kavramları — Doğru cevap satış sözleşmesinden doğan alacak hakkıdır; yalnızca sözleşmenin karşı tarafına (borçluya) karşı ileri sürülebildiği için nispi haktır. Mülkiyet ve irtifak gibi ayni haklar, fikrî haklar ve kişilik hakları herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardır.

Cevap: C

113. Çözüm: Temel hak ve ödevler (sınırlama ölçütleri) — 13. maddeye göre sınırlama; yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle, kanunla, öze dokunmadan yapılır ve Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlal edilmemesi ise hakların kullanılmasının durdurulmasını düzenleyen 15. maddenin ölçütüdür.

Cevap: A

114. Çözüm: Temel hak ve ödevler — Doğru cevap yalnız I'dir. Silah altındaki er ve erbaşlar ile askerî öğrenciler oy kullanamaz. Ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerden taksirli suçlardan hüküm giyenler oy kullanabilir; seçim kanunlarındaki değişiklikler ise altı ay değil, bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.

Cevap: A

115. Çözüm: Uluslararası kuruluşlar (Dünya Ticaret Örgütü) — Doğru cevap I ve III'tür. Dünya Ticaret Örgütü, 1994'te Marakeş'te imzalanan anlaşmayla kurulmuş ve GATT düzeninin yerini alarak 1 Ocak 1995'te faaliyete geçmiştir. Merkezi Brüksel'de değil Cenevre'dedir.

Cevap: D

116. Çözüm: UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras — Xanthos-Letoon somut olmayan kültürel miras unsuru değil, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bir arkeolojik alandır. Meddahlık, Mevlevi Sema Töreni, Karagöz ve âşıklık geleneği ise Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilî Listesi'ne kaydedilmiştir.

Cevap: E

117. Çözüm: Türkiye'nin temel kurumları — Türk Hava Kurumu, 1925'te Türk Tayyare Cemiyeti adıyla kurulmuştur. Himaye-i Etfal Cemiyeti ise Çocuk Esirgeme Kurumunun eski adıdır. Diğer eşleştirmeler doğrudur.

Cevap: D

118. Çözüm: Uluslararası kuruluşlar — Türkiye, 1975 Helsinki Nihai Senedi'ni imzalayan ülkelerdendir ve sürecin başından beri yer alır; bu nedenle 2000'li yıllarda katıldığı ifadesi yanlıştır. Diğer ifadeler (Viyana merkezi, 1999 İstanbul Zirvesi, 1995'te AGİT adını alması) doğrudur.

Cevap: B

119. Çözüm: Uluslararası kuruluşlar — D-8'in kurucu üyeleri Türkiye, Bangladeş, Endonezya, İran, Malezya, Mısır, Nijerya ve Pakistan'dır. Suudi Arabistan kurucu üyeler arasında yer almaz.

Cevap: A

120. Çözüm: Kültür-sanat (Türk resmi ve müzeciliği) — Doğru cevap Osman Hamdi Bey'dir. Ressam, arkeolog ve müzeci olan Osman Hamdi Bey, Sanayi-i Nefise Mektebini kurmuş, Müze-i Hümayun müdürlüğü yapmış, Sayda kazılarında İskender Lahdi'ni bulmuş ve Kaplumbağa Terbiyecisi tablosunu yapmıştır.

Cevap: B